

галереях. Крім того, деякі музеї перепрофілювали свою діяльність на волонтерську та освітню в умовах війни.

Список використаних джерел

1. ТОП-10 унікальних музеїв Дніпра 2017 року від ua-travels. URL: <https://ua-travels.in.ua/2017/05/11/top-10-unikalnix-muze%D1%97v-u-dnipri/>
 2. Топ 10 музеїв Дніпра. URL: <https://dayting.com.ua/uk/top-10-muzeyiv-dnipra>
 3. Сайт Дніпропетровської міської Ради. URL: <https://dniprorada.gov.ua/uk/articles/item/51287/suchasni-muzei-dnipra-de-provodyatsya-ekskursii>
 4. Музеї Дніпра. URL: <http://www.museum.dp.ua/exhibitions/exhibitions04/2018/page/2>
 5. Як у Дніпрі працює історичний музей в умовах війни: інтерв'ю з Юлією Пісчанською. URL: <https://opentv.media/ua/yak-u-dnipri-pratsyuye-istorichnij-muzej-v-umovah-vijni-interv-yu-z-yuliyeyu-pischanskoyu>
-

Марія ВЛАСОВА

*студентка першого курсу освітньої програми
«Суспільне і приватне врядування»,
НаУКМА*

МІГРАЦІЙНА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Ключові слова: міграція, міграційний приріст, природний приріст, демографічна криза, воєнний стан.

Мета дослідження – визначити тенденції та перспективи міграційних процесів в Україні в умовах воєнного стану.

Наразі демографічна ситуація є однією з найактуальніших проблем України та української економіки. Найголовнішою проблемою у сфері демографічної політики наразі є демографічна криза. Внаслідок війни утворилось чимало чинників які зумовлюють демографічну кризу, яка і є гальмом для соціально-економічного розвитку всіх систем держави. До цих чинників входять: міграція, масові вбивства, низька народжуваність, зниження рівня життя та інші. Ці всі чинники негативно впливають на економіку країни, адже скорочується кількість населення, наслідком чого є зменшення робочої сили, зменшення прибутків країни з податків та інше.

Хоча й до війни в Україні так само скорочувалась кількість населення, але з початком повномасштабної війни цей процес пришвидшився в декілька разів.

Для свого дослідження я обрала саме міграцію. На мою думку, це доречно розглядати, адже це українці та українки які вимушено виїхали або закордон, або в будь-яку з областей підконтрольних Україні, яких можна повернути до України та домівок загалом після закінчення війни задля розбудови та підняття економіки країни. Проте для цього потрібно якісно розробити демографічну політику та програми з залучення молоді й не тільки.

Тільки за перший місяць повномасштабного вторгнення з 24.02.2022 по 24.03.2022 з України закордон виїхало 3,2 мільйони осіб. Та кожного дня близько 150 тисяч людей перетинали кордон. А також близько 6,5 мільйонів переїхали до інших областей у більш безпечне місце [1]. Навіть сьогодні з багатьох міст України люди не можуть виїхати на більш безпечні території через постійні обстріли та відсутність гуманітарних кордонів. На сьогоднішній день переміщення не припинилося ані в Україні, ані за її межами. Деякі внутрішньо переміщені особи продовжують переїжджати, з метою воз'єднати свої сім'ї або, навпаки, вивезти свої сім'ї за кордон, щоб захистити найбільш вразливих. Багато кому доводиться переїжджати вже вдруге або навіть втретє. За даними Міністерства соціальної політики, у 2021 році було взято на облік близько 1,46 млн ВПО з тимчасово окупованих територій Донецької та Луганської областей, Автономної Республіки Крим і Севастополя [2]. Найбільша кількість ВПО налічувалась у Донецькій (512 тис.) і Луганській (282 тис.) областях, у Києві (163 тис.), у Харківській (136 тис.) області [3]. За даними Cedos, серед міст, де частка ВПО була високою до повномасштабного вторгнення РФ в Україну, – Северодонецьк (44% ВПО), Маріуполь (20%), Ізюм (13%), Буча (11%), Ірпінь (9%), Бердянськ (8%), Київ (5,5%) та інші [4]. Усі вони зараз страждають від активних бойових дій. Це все є наслідком триваючої війни та руйнування домівок українців.

Якщо аналізувати статистику міграції до повномасштабного вторгнення, вона також була немалою, проте більш втішною. Згідно з інформацією Державної служби статистики України з 2011 по 2021 рік загалом кількість вибулих становила 5,2 мільйони осіб, що є чималою цифрою. За даними Міжнародної організації міграції (МОМ) станом на 23 січня 2023 року за час повномасштабного вторгнення повернулося до своїх домівок майже 5,6 мільйонів осіб, з 5 грудня 2022 року до 23 січня 2023 року повернулося до своїх домівок 326 тис. осіб, проте тільки 20% з них повернулися з закордону. Це свідчить про те, що більше всього людей поверталось до своїх домівок переміщаючись усередині країни. На жаль немає порівняння цієї статистики зі статистикою людей, які продовжують

покидати свої домівки, але 5,6 мільйонів осіб, це точно менша кількість людей, порівняно з тими, що виїхали під час повномасштабного вторгнення зі свого звичного місця проживання. Також станом на 23 січня 2023 року все ще залишалося близько 2 мільйонів осіб, що активно обмірковують від'їзд із місця звичного проживання внаслідок війни [5].

Це все свідчить про те, що незважаючи на те, що люди повертаються до своїх домівок, міграційний приріст від'ємний, тому міграція тільки зростає та зростатиме у подальшому, що свідчить про зменшення кількості населення як зараз, так і в подальшому. Також слід враховувати те, що у цій статистиці не враховано міграцію після підриву російськими військами Каховської гідроелектростанції. Адже досі невідомо точної кількості постраждалих від цієї трагедії, так само як і від війни в цілому. Але це однозначно немала кількість осіб. Та невідомо який теракт далі вчинить Росія, та скільки ще осіб мігрує після нього. Тому міграція у подальшому точно буде тільки зростати до того моменту, поки не закінчиться війна. Та немає гарантій, що далі міграційний приріст буде зменшуватись, адже Україна буде все ще у скрутному становищі та багато людей переїжджатимуть до місць, де краща економіка та вищий рівень життя.

Зі всього проаналізованого мною, можна виділити як на мене тільки недоліки, адже я не бачу переваг у демографічній кризі та міграції. Хтось може сказати, що вони є, проте я їх не бачу. Отже, головними недоліками демографічної кризи та міграції як для економіки країни так і в цілому є: зменшення кількості населення, втрата робочої сили, зменшення надходжень коштів до держави. Також дуже великим недоліком саме міграції для України після війни буде те, що дуже багато людей з високим рівнем освіти та навичок мігруватимуть до інших країн, адже там будуть створені кращі умови для розвитку, аніж в Україні. Всі ці недоліки тягнуть за собою ще й наслідки. Як от наприклад, втрата робочої сили, внаслідок цього створюватиметься дефіцит робочої сили та підприємства будуть вимушені працювати так би мовити «в мінус», та з часом стануть зачинятися і таким чином економіка країни буде занепадати. Це один із можливих сценаріїв розвитку після втрати робочої сили, проте таких сценаріїв є багато та якщо не запроваджувати ніяких політик з повернення робочої сили, то економіка в будь-якому разі занепадатиме. Проте можна уникнути цього, тому перейдемо до перспектив розвитку української демографічної політики. Задля того аби визначити перспективи, на мою думку, Україну можна порівняти з країнами ЄС, щоб визначити спільні проблеми, та побачити шляхи подолання цих проблем у ЄС. Звичайно це може бути не дуже доречним, адже Україна наразі є у стані війни, а країни ЄС мають набагато краще становище у цьому плані.

В Україні, однак, природний приріст був від'ємним протягом останніх 30 років і супроводжувався значним скороченням населення: на початок

2022 року загальнонаціональний показник становив -0,6%, але цей показник значно варіюється в різних регіонах України.

Демографічні тенденції в країнах ЄС дуже різняться. Хоча загальний приріст населення є позитивним у більшості країн ЄС, природний приріст є від'ємним у 15 з 27 країн ЄС [6].

При цьому країни ЄС можна умовно розділити на дві підгрупи за рівнем природного приросту. До підгрупи з найвищим від'ємним рівнем природного приросту належать майже всі нові країни-члени ЄС, а також країни південної периферії (Італія та Греція). Серед лідерів із природного приросту виділяються Ірландія, Швеція та Франція. За рівнем народжуваності лідерами є вже вищезгадані Ірландія, Швеція та Франція, тоді як країни південної периферії ЄС (Італія, Іспанія, Греція та Португалія) мають найнижчі показники народжуваності [6]. Таким чином, динаміка демографічних показників в ЄС свідчить про те, що вони відповідають загальній зміні парадигми в розвинених країнах щодо значного зниження рівня народжуваності та зміни моделі відтворення населення. Водночас, поточна ситуація в окремих країнах ЄС може суттєво відрізнятись, що свідчить про актуальність концепції поточного демографічного розмаїття в окремих країнах.

Висновки. Україна має спільні демографічні тенденції з більшістю країн ЄС. Проте найбільшу схожість у демографічних процесах та показниках природного руху населення Україна має з Латвією, Литвою, Польщею, Чехією та Словаччиною. Спільною проблемою для України та більшості країн ЄС є демографічне старіння. Це означає, що населення пенсійного віку перевищує чисельність населення віком до 15 років (дітей), а демографічне навантаження на працездатне населення суттєво зростає. Щодо перспектив, Україні слід активно використовувати досвід країн ЄС щодо розвитку «срібної» економіки, надання освітніх послуг та зміну кваліфікації особам так званого третього віку, або ж «срібного» віку. Це лише одна з перспектив демографічної політики України у майбутньому, проте як на мене, запровадивши навіть тільки її Україна вже зможе значно зменшити вплив демографічної кризи та міграції на економіку країни в цілому.

Список використаних джерел

1. Вимушена міграція і війна в Україні (24 лютого – 24 березня 2022. CEDOS. URL: <https://cedos.org.ua/researches/vymushena-migracziya-i-vijna-v-ukrayini-24-lyutogo-24-bereznya-2022/>
2. Мінсоцполітики: Обліковано 1 459 170 внутрішньо переміщених осіб. 4.01.2021. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/minsocpolitiki-oblikovano-1-459-170-vnutrishno-peremishchenih-osib>

3. Registration of Internal Displacement. URL: <https://app.powerbi.com/view?r=eyJrIjoiY2RhMmExMjgtZWRIbS00YjcwLWI0MzktNmEwNDkwYzdmYTM0IiwidCI6ImU1YzM3OTgxLTY2NjQtNDEzNC04YTBjLTY1NDNkMmFmODBiZSIsImMiOiJh9>

4. Індекс інтеграції внутрішньо переміщених осіб. Отримані результати. URL: <https://cedos.org.ua/researches/vpo-integration-index/results/>

5. Малиновська О. Вимушений виїзд українців за кордон: як коректно оцінити масштаби? URL: <https://niss.gov.ua/news/komentarij-ekspertiv/vymushennyu-vyyezd-ukrayintsiv-za-kordon-yak-korektno-otsinyty-masshtaby>

6. Сучасна демографічна ситуація в Україні: проблеми та перспективи / Л. Заставецька, Т. Заставецький. Тернопіль, 2022. URL: http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/27944/1/Zastavetski_Monogr.pdf

Олександр ВОВНЮК

*студент першого курсу освітньої програми
«Суспільне і приватне врядування»,
НаУКМА*

СУЧАСНИЙ СТАН ПЕНСІЙНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Ключові слова: пенсійна система, державні видатки, демографічна криза, пенсійний фонд.

Мета дослідження – визначити тенденції й проблеми реалізації пенсійної реформи в Україні.

За станом на початок 2021 року середній розмір пенсії в Україні становив 3507,51 грн, тобто 124,29 доларів США. Загальний розмір видатків пенсійного фонду України у 2021 році склав 520,9 млрд грн, не дивлячись на те що цієї суми не вистачає для забезпечення гідної пенсії, державі довелося додатково дотувати пенсійний фонд України на 201 млрд грн. Відносно ВВП загальна сума видатків Зведеного бюджету скоротилася з 38,1% ВВП у 2020 р. до 35,3% у 2021 р. У розрізі економічних категорій видатків найбільш суттєво було зменшено видатки на соціальне забезпечення (з 7,9% до 6,8% ВВП); на оплату праці в бюджетній сфері (з 8,9% до 8,2% ВВП); на субсидії та поточні трансферти підприємствам (з 3,2% до 2,2% ВВП) [1].